

Odporúčania pre cestovateľov

Nové odporúčania pre obyvateľov a návštevníkov krajín s výskytom detskej obrny

Čo je detská obrna?

Poliomyelitída (detská obrna) je vysoko nákazlivé vírusové ochorenie, ktoré môže mať za následok doživotnú paralýzu a v niektorých prípadoch aj smrť. Vírus sa medzi ľuďmi prenáša fekálno-orálnou cestou. Väčšinu prípadov je bez klinických príznakov a ťažká paralytická forma ochorenia sa prejaví len u jedného z každých 200 – 300 nakazených. Na bezpríznakové prípady sa zväčša nepríde. Avšak tieto osoby niekoľko týždňov vylučujú poliovírus v stolici a zo slizníc úst a nosa. Znamená to, že môžu nakaziť iné osoby, u ktorých sa môže prejsť ťažká forma ochorenia.

Ako predchádzať detskej obrne?

Detskej obrne možno účinne predchádzať očkovaním. Existujú dva typy vakcín: inaktivovaná vakcína proti detskej obrne (IPV), ktorá má formu injekcie a orálna vakcína (OPV) podávaná ústne v kvapkách. Všetky krajiny EÚ prešli v priebehu posledných desaťročí z OPV na IPV. Obe vakcíny sú účinné a bezpečné a cieľom zaočkovania je eradikácia divých poliovírusov aspoň u 80 % svetovej populácie. Výskyt tohto ochorenia sa za posledných 25 rokov znížil o viac ako 99 %. V súčasnosti sa nákaza vyskytuje už len v desiatich krajinách sveta.

Prečo vydala Svetová zdravotnícka organizácia nové odporúčania týkajúce sa očkovania proti detskej obrne?

Nové odporúčania Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) týkajúce sa očkovania proti detskej obrne sú dočasné a vzťahujú sa na návštevníkov alebo obyvateľov krajín, v ktorých divý poliovírus stále cirkuluje. Osoby cestujúce do týchto krajín by sa mali okrem odporúčaní WHO informovať aj o vnútroštátnych cestovateľských odporúčaníach vo svojej krajine a v krajine, ktorú plánujú navštíviť. Účelom odporúčaní WHO je zabrániť prenosu divého poliovírusu z krajiny s výskytom detskej obrny do krajín, v ktorých sa divý poliovírus podarilo zlikvidovať. U očkovaných osôb môže dôjsť ku krátkodobej črevnej infekcii divým poliovírusom bez príznakov ochorenia. Takáto infekcia nemá žiadne následky a do niekoľkých týždňov pominie. Nakazená osoba však môže vírus preniesť do oblastí bez prítomnosti vírusu, kde môže vytvoriť ohnisko choroby. Riziko prenosu poliovírusu sa zníži, keď príslušná osoba dostane posilňovaciu dávku vakcíny proti detskej obrne (tzv. booster). Zvyšujúci sa interval od aplikácie poslednej dávky očkovacej látky zvyšuje z dôvodu poklesu imunity riziko vzniku ochorenia. WHO preto odporúča obyvateľom a návštevníkom krajín s výskytom detskej obrny, aby sa preočkovali jednou dávkou očkovacej látky proti detskej obrne do 12 mesiacov od vycestovania z takejto krajiny.

Ohrozenie verejného zdravia medzinárodného významu

Zavlečenie poliovírusu z krajiny s výskytom detskej obrny do krajiny bez jej výskytu, kde je veľký podiel nezaočkovaného obyvateľstva, by mohlo spôsobiť veľké ohniská nákazy a ohroziť eradikáciu tohto ochorenia. Aby sa tak nestalo, WHO vyhlásila medzinárodné šírenie

detskej obrny za ohrozenie verejného zdravia medzinárodného významu a vydala dočasné odporúčania pre desať krajín, v ktorých divý poliovírus stále cirkuluje. Týmto krajinami s výskytom detskej obrny sú Afganistan, Kamerun, Etiópia, Rovníková Guinea, Irak, Izrael, Nigéria, Pakistan, Somálsko a Sýria. V roku 2013 bol v Izraeli zistený divý poliovírus v odpadových vodách, ale paralytická forma detskej obrny sa v tejto krajine u nikoho neprejavila. Vo zvyšných deviatich krajinách boli v posledných rokoch nahlásené prípady paralytickej detskej obrny.

WHO rozdeľuje krajiny s výskytom ochorenia do dvoch skupín:

- § tri krajiny, z ktorých sa detská obrna šíri: Pakistan, Kamerun a Sýria, kde boli nahlásené prípady ochorenia a z ktorých sa poliovírus nedávno zavliekol do iných krajín, a
- § sedem krajín s výskytom detskej obrny: Afganistan, Rovníková Guinea, Etiópia, Irak, Izrael, Somálsko a Nigéria, kde je zaznamenaný výskyt divého poliovírusu, ktorý sa momentálne nešíri do iných krajín.

Dočasné odporúčania WHO

WHO odporúča Pakistanu, Kamerunu a Sýrskej arabskej republike, z ktorých sa detská obrna šíri, zabezpečiť:

- zaočkovanie všetkých obyvateľov a dlhodobých návštevníkov (t. j. pobyt nad štyri týždne) jednou dávkou orálnej vakcíny proti detskej obrne (OPV) alebo inaktivovanej vakcíny proti detskej obrne (IPV) štyri týždne až 12 mesiacov pred vycestovaním do zahraničia,
- pri všetkých naliehavých cestách osôb (t. j. do štyroch týždňov), ktoré neboli v posledných štyroch týždňoch až 12 mesiacoch zaočkované dávkou OPV alebo IPV, zaočkovanie týchto osôb vakcínou proti detskej obrne aspoň pred ich odchodom,
- vydanie medzinárodného očkovacieho preukazu cestujúcim vo formáte podľa prílohy 6 medzinárodných zdravotných predpisov z roku 2005, v ktorom sa zaznamená ich očkovanie proti detskej obrne a ktoré slúži ako doklad o takomto očkovaní.

WHO odporúča krajinám, v ktorých sa divý poliovírus vyskytuje, ale z ktorých sa v súčasnosti nešíri, upozorňovať svojich obyvateľov a návštevníkov, aby dodržiavali odporúčania platné pre krajiny, z ktorých sa divý poliovírus šíri.

Odporúčania pre obyvateľov EÚ cestujúcich do krajín alebo z krajín s výskytom detskej obrny

U väčšiny obyvateľov EÚ je pravdepodobné, že sú kompletne zaočkovaní proti detskej obrne podľa národného imunizačného programu ich krajiny. Pre ľudí kompletne zaočkovaných proti detskej obrne bola doteraz odporúčaná jedna posilňovacia dávka vakcíny proti detskej obrne pred vycestovaním do oblastí s výskytom divého poliovírusu. Odporúčané intervaly medzi týmito posilňovacími dávkami sa v jednotlivých krajinách líšia. V niektorých krajinách sa odporúča pre kompletne zaočkovaného človeka podanie jednej dávky očkovacej látky proti detskej obrne na celý život, v iných krajinách sa odporúča podanie jednej dávky očkovacej látky každých 10 rokov. Vzhľadom na nové dočasné odporúčania WHO môžu existovať praktické dôvody na to, aby členské štáty EÚ prehodnotili svoje odporúčania pre cestovateľov do krajín s výskytom divého poliovírusu.

Cestovatelia z EÚ (z „polio – free“ krajín, cestujúci do niektorej z desiatich krajín s výskytom detskej obrny, by mali byť kompletne zaočkovaní proti detskej obrne v súlade s národným imunizačným programom ich krajiny a mali by dostať jednu posilňovaciu dávku IPV. Pre cestovateľov do týchto krajín je dôležité dať sa zaočkovať 12 mesiacov pred plánovaným odchodom z danej krajiny.

Osoby, ktoré v krajine s výskytom detskej obrny žijú alebo sa v nej zdržali dlhšie ako 4 týždne a plánujú z nej vycestovať, mali by dostať jednu posilňovaciu dávku OPV alebo IPV minimálne 4 týždne a maximálne 12 mesiacov pred každou medzinárodnou cestou. Ak takéto osoby **musia z krajiny súrne vycestovať**, mali by dostať jednu posilňovaciu dávku IPV alebo OPV pri odchode, pokiaľ nemajú doklad o vakcinácii proti detskej obrne v priebehu posledných 12 mesiacoch.

Cestovatelia by mali mať pri návšteve krajiny s výskytom detskej obrny alebo pri odchode z nej pri sebe doklad o očkovaní proti detskej obrne (medzinárodný očkovací preukaz tzv. žltá karta).

- Obyvatelia EÚ, ktorí neboli vôbec proti detskej obrne očkovaní, alebo boli nekompletne očkovaní alebo nepoznajú svoj očkovací status by sa mali poradiť so svojím lekárom alebo navštíviť strediská pre cudzokrajné choroby. Toto odporúčanie sa týka tak cestovateľov do krajín s výskytom detskej obrny, ako aj všetkých obyvateľov a občanov EÚ bez ohľadu na ich cestovateľské plány.
- Odporúčanie sa vzťahuje na obyvateľov a návštevníkov bez ohľadu na vek. Keďže vakcína proti detskej obrne sa v rámci pravidelného povinného očkovania podáva deťom v kombinovanej vakcíne, je dôležité poradiť sa s lekárom o vhodnom termíne očkovania a voľbe vakcíny pre deti.
- Riziko kontaktu s poliovírusom v krajine s výskytom detskej obrny možno znížiť dôslednou hygienou rúk (umývanie rúk mydlom pred prípravou a konzumáciou jedla a po toalete) a umývaním a lúpaním surového ovocia a zeleniny tesne pred ich konzumáciou.